

Міністерство освіти і науки України

Модельна навчальна програма

«Зарубіжна література. 5-6 класи»

для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року)

(авт. Богданець-Білоskalенко Н. І., Снегір'ова В. В., Фідкевич О. Л.)

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»

(наказ Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2023 року № 1226)

Цикл: адаптаційний, 5-6 класи
Галузь: мовно-літературна
для ЗСО (або класів/груп) з українською мовою навчання;
для ЗСО (або класів/груп) з мовами навчання корінного народу або національної меншини
Кількість годин: рекомендовано 1,5 години на тиждень у 5 і 6 класі

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

I. Вступна частина

Модельна програма «Зарубіжна література» для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти розроблена відповідно до Закону України «Про освіту» (2017), Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 і реалізує визначені в ньому ціннісні орієнтири, ключові компетентності та наскрізні уміння учнів.

Метою предмета є розвиток компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які володіють українською мовою, читають, слухають, аналізують та інтерпретують тексти класичної та сучасної світової літератури та медіатексти для духовного, культурного, національного самовираження та міжкультурного діалогу; для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтацій і ставлень.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- усвідомлення значущості читання творів зарубіжної літератури для духовного та інтелектуального розвитку; формування потреби в систематичному читанні як способі пізнання світу і себе у світі, засобі самовдосконалення, естетичного та інтелектуального задоволення;
- формування ставлення до літератури як однієї з основних культурних цінностей народу (що відбиває його історію та менталітет) і людства (що містить смисли, важливі для людства в цілому); виховання толерантного ставлення до розмаїття мов і культур;
- забезпечення культурної самоідентифікації, усвідомлення комунікативно-естетичних можливостей української мови на основі вивчення видатних творів зарубіжних літератур у кращих українських перекладах;
- розвиток здатності сприймати, аналізувати, критично оцінювати та інтерпретувати прочитане, аргументувати свою думку і оформляти її в усних і письмових висловлюваннях різних жанрів, брати участь в обговоренні прочитаного (зокрема онлайн); планувати своє читання;
- опанування загальнонавчальних умінь (формулювання мети діяльності, її планування, здійснення бібліографічного пошуку, вміння знаходити і обробляти необхідну інформацію з різних джерел, включаючи Інтернет тощо).

Державні вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів з мовно-літературної освітньої галузі в модельній програмі «Зарубіжна література» подано у послідовності, зумовленій логікою вивчення літератури як шкільного предмета, за якої розвиток творчої діяльності і мовлення (усна і письмова взаємодія) відбувається на основі прочитаного твору:

1) **сприймає, аналізує, інтерпретує** (висловлює власні думки, почуття, ставлення та ідеї), **критично оцінює** тексти різних видів, зокрема тексти класичних та сучасних творів світової літератури, медіатексти, та використовує їх інформацію для збагачення власного досвіду і духовного розвитку;

- 2) **взаємодіє** (на основі прочитаного) з іншими особами **в усній формі** в різних комунікативних ситуаціях;
- 3) **взаємодіє** з іншими особами **в письмовій формі**, у разі потреби взаємодіє з іншими особами в цифровому просторі, дотримується норм української літературної мови;
- 4) **аналізує** індивідуальне **мовлення та мовленнєву творчість** (власні та інших осіб), **працює над удосконаленням власного мовлення.**

Відповідну нумерацію результатів проставлено в колонці «Очікувані результати навчання».

Зміст курсу «Зарубіжна література» в 5-6 класах дібрано з урахуванням вікової психології молодших підлітків, їхніх читацьких інтересів і особливостей сприйняття художнього тексту та структуровано на основі поєднання жанрового і проблемно-тематичного принципів. Водночас запропоновані в програмі твори скомпоновано так, що принцип хронології у їх вивченні не порушується. *Для читання і вивчення* подано класичні твори зарубіжної літератури. Цікаву і доступну для сприйняття підлітків зарубіжну прозу другої половини ХХ – початку ХХІ ст. у кращих українських перекладах запропоновано на вибір учителя та учнів *для читання та обговорення*. Такий розподіл творів передбачає формування читацького досвіду учнів, різні рівні їхньої читацької компетентності та літературного розвитку, навчання читачів, здатних самостійно орієнтуватися в розмаїтті сучасної художньої літератури, вибирати книжку для читання, самостійно визначати її художню цінність. Завдання до розділу «Для читання та обговорення» розраховані на більш високий рівень читацької компетентності, сприйняття і комунікації, передбачають більшу самостійність учнів. Якщо на творах «для читання і вивчення» п'яти-шестикласники навчаються читати, інтерпретувати, створювати найпростіші медійні продукти *з допомогою вчителя* (про що вказано в колонці «Очікувані результати навчання»), то на творах «для читання та обговорення» діти мають *самостійно* продемонструвати те, чого навчилися. Програмою враховано можливості нової генерації читачів використовувати електронні носії та слухати художні тексти в аудіозаписах.

Починаючи з 5 класу, послідовно вибудовується *система вивчення теорії літератури* на доступному для учнів рівні, але в повній відповідності з вимогами сучасної науки. Теоретичні поняття вводяться в активне використання в навчальній практиці і є основою аналізу художніх творів. Програма передбачає чітку і послідовну роботу із засвоєння, закріплення цих понять і збагачення знань про них від теми до теми і від класу до класу.

У методичній частині програми – «Види навчальної діяльності» – передбачено завдання різного рівня складності: від найпростіших, розрахованих на мінімальний рівень читацьких умінь, до завдань підвищеної складності, цікавих для учнів, які виявляють особливі здібності в мовно-літературній галузі. Одна з головних особливостей пред'явлення навчальних завдань – переважання серед них проблемних, пошукових та евристичних. Так, під час вивчення творів зарубіжних письменників учням пропонується самостійно прокоментувати ключові фрагменти художнього твору, сформулювати запитання до тексту та знайти відповіді на них у процесі його читання та аналізу, вичитати потрібні цитати, підготувати повідомлення на літературну тему, створити літературний етюд тощо. Такі завдання мотивують школярів на вдумливе, повільне читання. Вчитель обирає завдання із пропонованих в колонці на свій розсуд, ураховуючи рівень літературної підготовки учнів.

У розділі «**Очікувані результати навчання**» конкретизовані уміння школярів, яких вони мають набути на кожному новому етапі навчання (тобто визначені локальні цілі). Це дасть змогу вчителю діагностувати результати навчальної діяльності учнів, а також правильно і послідовно дозувати ускладнення завдань і контролювати їх виконання.

У програмі принагідно пропонуються завдання на зіставлення виучуваних зарубіжних творів із подібними за тематикою і проблематикою творами українських письменників. Такі завдання розширюють читацький кругозір учнів, дають змогу формувати у них компаративістичні вміння – зіставляти сюжети, поведінку героїв, події, обставини тощо у творах різних літератур. Школярі здобувають знання культурологічного характеру, знайомлячись із побутом, звичаями,

традиціями, описаними в творах, збагачують свої знання про світ і людей, отримують уявлення про національну самобутність різних народів. Учитель може посилити культурологічний аспект вивчення програмових художніх творів, розглядаючи їх у порівнянні не тільки з іншими літературними творами, а й з іншими видами мистецтв – музикою, театром, кіно, образотворчим мистецтвом.

У розробленій МНП максимально охоплено усі обов'язкові результати мовно-літературної освітньої галузі за адаптаційний цикл: читання, слухання, аудіювання, аналіз, інтерпретація, усна та письмова взаємодія, дослідження індивідуального мовлення; їх конкретизовано у відповідній колонці.

Зазначена в програмі кількість навчальних годин відповідає рекомендованому навчальному часу, що визначено Типовою освітньою програмою (наказ МОН від 19.02.2021 р. № 235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти»). Розподіл годин на вивчення розділів і тем учитель планує самостійно. Заклад загальної середньої освіти має право змінювати кількість навчальних годин на вивчення предмета «Зарубіжна література» у 5–6 класах у межах заданого Типовою освітньою програмою діапазону навчального навантаження, водночас забезпечуючи умови досягнення результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено цією модельною навчальною програмою.

Орієнтуючись на модельну навчальну програму, заклад загальної середньої освіти також може розробляти навчальні програми предметів та інтегрованих курсів, що мають містити опис результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено Державним стандартом базової середньої освіти та/або відповідними модельними навчальними програмами. Ці навчальні програми мають бути затверджені педагогічною радою закладу загальної середньої освіти.

Авторський колектив:

Богданець-Білоskalенко Наталія Іванівна – Інститут педагогіки НАПН України, д.пед.н., професор, завідувачка відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури (науковий керівник),

Снегір'ова Валентина Василівна – Інститут педагогіки НАПН України, к.пед.н., старший науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин і зарубіжної літератури,

Фідкевич Олена Львівна – Інститут педагогіки НАПН України, к.філол.н., провідний науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин і зарубіжної літератури.

5 клас

52 год / рік; 1,5 год / тиждень

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета / інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>(1) сприймає інформацію на слух, відзначає роль книжок і читання в культурному розвитку людини, у своєму власному житті;</p> <p>(2) відповідає на запитання у процесі бесіди; розповідає про свої літературні вподобання, наводячи приклади прочитаних творів зарубіжних письменників; розраховує про інформаційні ресурси (бібліотеки, сайти тощо), якими користується для задоволення власних читацьких потреб і розширення кола читацьких інтересів;</p> <p>(3) створює (самостійно або з допомогою вчителя) невелике типове повідомлення у соціальній мережі про улюблений твір зарубіжної літератури</p>	<p>ВСТУП Значення творів зарубіжних письменників для сучасних читачів. Види читання в цифрову епоху. Зміст навчального предмета «Зарубіжна література». <i>Теорія літератури.</i> Оригінал і переклад</p>	<p>Бесіда (із залученням читацького досвіду учнів). Ознайомлення з підручником і колективне обговорення його змісту та особливостей навчального предмета «Зарубіжна література». Розповідь про власні літературні вподобання. Підготовка виставки улюблених книжок зарубіжних письменників, малюнків за улюбленими літературними творами.</p>

		Презентація улюблених творів зарубіжної літератури (зокрема у соціальній мережі)
<p>(1) читає казки (поглиблено, оглядово, вибірково, виразно) відповідно до поставленої мети читання; слухає тексти (фрагменти) казок (медіатекстів); оцінює вчинки казкових героїв і героїнь, виявляє авторське ставлення до них; етично висловлює власне ставлення до прочитаного; відзначає особливості казкового сюжету і мови казок; пояснює значення поняття «мандрівні сюжети»; виділяє «мандрівні сюжети» в казках різних країн; розрізняє особливості чарівних елементів і фантастики в казках різних народів та авторів; визначає спільне та відмінне у змісті казок народів світу, характерах героїв та героїнь, їхніх учинках, поведінці; долучає у зв'язку з цим сюжети українських народних казок; аналізує діалоги персонажів художнього тексту, медіатексту з погляду основних правил спілкування, визначаючи деталі, які сприяють або заважають їхній успішній комунікації; розрізняє фольклорні казки (медіатексти) різних типів; відрізняє авторську казку від народної; формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі тексту казки, навчального тексту, медіатексту; обирає для самостійного читання народні та літературні казки, використовуючи інформаційні ресурси (бібліотеки, сайти тощо), наводить аргументи щодо свого вибору</p> <p>(2) переказує (близько до тексту, стисло і вибірково) зміст на основі прослуханого (казки, медіатексту); відповідає на запитання щодо деталей змісту; створює з допомогою вчителя або самостійно схеми, малюнки, ілюстрації для відтворення сюжету казки, структурування інформації навчального тексту, медіатексту; виділяє в казках постійні епітети, гіперболи, прислів'я і приказки, елементи фантастики та пояснює їх роль; використовує засоби художньої виразності у власному мовленні у процесі відтворення та обговорення змісту художнього тексту, медіатексту;</p>	<p>ДЛЯ ЧИТАННЯ ТА ВИВЧЕННЯ КАЗКА Фольклорні казки Німецька народна казка «Пані Метелиця» Відображення у казці народних ідеалів: прославлення доброти, працьовитості, справедливості і засудження жадібності, лінощів, пихи. Антитеза як композиційний елемент казки. Французька народна казка «Дроворубова донька» Своєрідність інтерпретації у казці мандрівного сюжету «красуня і чудовисько». Поєднання в образі героїні краси зовнішньої і внутрішньої. Утвердження ідеї активного добра. Чарівні елементи в казці. Арабська народна казка «Синдбад-Мореплавець» (перша подорож) Утвердження духовної стійкості людини в образі Синдбада-Мореплавця. Ідеї дружби, поваги до представників різних країн і народів, любові до батьківщини. Пригодницький елемент в чарівній казці.</p>	<p>Читання (різні види: поглиблене, оглядове, вибіркове, коментоване, виразне); аудіювання; формулювання запитань до тексту та пошук відповідей на них; комплексний аналіз тексту (сюжет, герої, художні особливості, читацька рефлексія); складання плану прочитаного; порівняльний аналіз казок; переказ різних видів; обговорення, дискусія (зокрема он-лайн дискусія); створення ілюстрацій, презентацій, медійних продуктів та інших творчих форм рефлексії. Перегляд екранізацій (епізодів) виучуваних казок та обговорення їх, творча і рольова діяльність (застосування елементів театралізації). Розповідь про улюбленого героя / героїню фольклорної казки (усно). Складання простого плану до неї (під керівництвом вчителя).</p>

<p>бере участь в обговоренні (зокрема в он-лайн обговоренні) казок та їх екранізацій чи мультиплікацій;</p> <p>розповідає про героїв /героїнь казок, виявляє власне ставлення до них; наводить аргументи, приклади, доречні цитати для увиразнення власних думок;</p> <p>використовує вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації у процесі обговорення казки;</p> <p>за мотивами прочитаного створює самостійно або у складі творчої групи власний медійний продукт (мультфільм, театральну сценку, відеоролик, блог тощо);</p> <p>дотримується основ безпечної поведінки в цифровому середовищі та основних засад академічної доброчесності у процесі створення медійного продукту та його презентації</p> <p>(3) самостійно створює казку (письмово) та презентує її або бере участь у її колективному створенні та презентації; доповнює та/або змінює окремі частини тексту казки відповідно до теми і мети власного твору;</p> <p>(4) обговорює результати творчої роботи (власної та чужої), толерантно надаючи пропозиції щодо удосконалення творів однокласників;</p> <p>під керівництвом вчителя знаходить та виправляє помилки;</p> <p>аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу;</p> <p>коригує текст на основі проведеного аналізу;</p> <p>удосконалює письмовий текст творчої роботи;</p> <p>демонструє здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування</p>	<p>Теорія літератури. Сюжет чарівної казки. Мандрівні сюжети. Діалог як засіб спілкування, вираження думок, почуттів і настроїв героїв. Антитеза. Гіпербола.</p> <p>Літературні (авторські) казки Ганс Крістіан Андерсен (1805–1875) «Снігова королева»</p> <p>Боротьба добра і зла, торжество самовідданої дружби в казці. Чарівний світ твору. Образи скандинавського фольклору.</p> <p>Роль фантастики.</p> <p>Теорія літератури. Літературна казка. Автор художнього твору. Герой / героїня художнього твору. Авторське ставлення до героїв/героїнь твору</p> <p>Оскар Вайлд (1854–1900) «Хлопчик-Зірка»</p> <p>Символічний зміст назви твору. Шлях Хлопчика-Зірки від егоїзму й байдужості до відкриття в собі любові й милосердя. Хибні та справжні цінності. Краса зовнішня та внутрішня.</p> <p>Теорія літератури. Авторське ставлення до героїв/героїнь твору (закріплення знань).</p> <p>Антитеза (збагачення знань: протиставлення краси зовнішньої і внутрішньої)</p>	<p>Створення власної казки або творча обробка народної (робота в групах або парах)</p>
--	--	--

<p>(1) читає художній текст (поглиблено, вибірково, виразно); сприймає текст (медіатекст) на слух; характеризує літературних героїв за їхніми вчинками та поведінкою, мовою; етично висловлює власне ставлення до них; пояснює мотиви поведінки героїв; виявляє способи вираження авторського ставлення до героїв (через опис їх зовнішності і поведінки); аналізує діалоги персонажів художнього тексту (медіатексту) з погляду основних правил спілкування, визначаючи деталі, які сприяють або заважають їхній успішній комунікації, та сам дотримується правил конструктивного спілкування у процесі обговорення прочитаного або прослуханого тексту; пояснює причини захопливості сюжетів казок та казкових повістей (відзначає роль фантастичних, пригодницьких, комічних елементів); розрізняє казку і повість-казку; зіставляє літературні сюжети із сюжетами кіно і мультиплікаційних фільмів на їх основі, твори та художні ілюстрації до них; формулює тему і визначає мікротеми художнього твору; використовує інформаційні ресурси (бібліотеки, сайти тощо) для задоволення власних читацьких потреб і розширення кола читацьких інтересів; обирає для самостійного читання літературні казки, художні твори інших жанрів і наводить аргументи щодо свого вибору</p> <p>(2)у ході аналізу ставить запитання до тексту; переказує та коментує фрагменти художніх текстів (медіатекстів); розповідає про улюблені екранізації літературних казок (казок-повістей); долучається до обговорення, дискусії за змістом прочитаного(зокрема он-лайн обговорення, дискусії); толерантно реагує на висловлення думок однокласників та наводить аргументи, приклади, доречні цитати для увиразнення власних думок; добирає стиль мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування; дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів; використовує вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації у процесі обговорення, дискусії; дотримується основ безпечної поведінки в цифровому середовищі у процесі (онлайн-обговорення)</p>	<p>РЕАЛЬНІСТЬ І ВИГАДКА В ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ Рудольф Ерїх Распе (1736-1794), Бюргер Готфрїд Август (1747-1794) «Пригоди барона Мюнхгаузена» («За волосся», «Перша подорож на Місяць» та ін. за вибором учителя). Життєствердний образ барона Мюнхгаузена. Вигадані ним історії, поєднання в них правдоподібності й уяви. Використання в розповідях героя комічних елементів, фантастики, гіперболи та інших художніх засобів. Ернст Теодор Амадей Гофман (1776-1822). «Лускунчик і Мишачий король» або Льюїс Керролл (1832–1898). «Аліса в Країні Див» (2-3 розділи за вибором учителя) Ернст Теодор Амадей Гофман «Лускунчик і Мишачий король» Реальний світ і вигадка в казці. Характер головної героїні (Марі). Фантастичні перетворення персонажів. Битва добра і зла. Символічний образ Різдва, різдвяної ялинки. Ідеї добра, людяності, любові. Значення мрії в житті людини. Льюїс Керролл «Аліса в Країні Див» Аліса, світ її уяви та захопливі пригоди. Персонажі, які оточують героїню. Елементи казки і гри у творі. Ідея творчого ставлення до життя.</p>	<p>Читання, аудіювання, складання плану, усний стислий, вибірковий, близький до тексту переказ, обговорення прослуханих і прочитаних текстів (медіатекстів), коментування, дискусії (зокрема он-лайн), створення таблиць, схем, ілюстрацій та інших творчих форм рефлексії</p> <p>Письмовий переказ фрагмента художнього тексту (з творчим завданням). Складання простого плану до нього (самостійно).</p>
---	---	--

<p>(3) переказує фрагмент художнього тексту (із творчим завданням) за самостійно складеним планом</p> <p>(4) працює (під керівництвом учителя) над виправленням помилок у тексті переказу; аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу; коригує текст на основі проведеного аналізу; удосконалює текст переказу; демонструє здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування</p>	<p>Елеанор Портер (1868–1920). «Полліанна» (3-4 розділи за вибором учителя) Щирість, мужність і оптимізм Полліанни, її позитивний вплив на життя міста, долю інших людей. Творча фантазія головної героїні. Ідея радості життя, що змінює світ на краще. Художні засоби розкриття образу Полліанни. Теорія літератури. Комічне в літературі. Гіпербола (поглиблення знань). Герой (героїня) художнього твору (збагачення знань: головна героїня). Реальність і фантастика в літературі. Поняття про повість-казку; роман.</p>	
<p>(1) читає художній текст (вибірково, виразно); встановлює причинно-наслідкові зв'язки між подіями; характеризує героїв казки, пояснює мотиви їхньої поведінки та вчинків; висловлює власне ставлення до прочитаного; пояснює значення зображувально-виражальних засобів у змалюванні образів-персонажів оповідання, коментує авторське ставлення до них; формулює висновки щодо характерних ознак оповідання</p> <p>(2) розповідає, які події лягли в основу творів, переказує зміст їх (близько до тексту та вибірково); будує зв'язну відповідь на запитання вчителя (підручника) з опорою на художній текст</p> <p>(3) пише відгук про самостійно прочитане оповідання про тварин</p> <p>(4) бере участь в обговоренні творів однокласників, толерантно надаючи пропозиції щодо їх удосконалення; працює (під керівництвом учителя) над виправленням помилок у тексті відгуку; аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу; коригує текст на основі проведеного аналізу;</p>	<p>ТВАРИНИ-ГЕРОЇ ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРІВ Редьярд Кіплінг (1865–1936). «Книга джунглів» («Брати Мауглі», «Полювання Каа»). Історія хлопчика, якого виховали тварини, його дружба з ними. Сміливість, кмітливість, доброта Мауглі. Яскравість персонажів-тварин, утілення в них людських рис. Веша Куоннезін (Арчибальд Стенсфелд Білейні) (1888-1938). «Саджо та її бобри» (розділи – за вибором учителя) або Ернест Сетон-Томпсон (1860-1946). «Лобо» Веша Куоннезін. «Саджо та її бобри» Зворушлива дружба двох дітей-індіанців та бобренят Чілеві й</p>	<p>Бесіда на основі прочитаного твору, коментоване читання текстових фрагментів, відповіді на запитання із залученням тексту творів, цитування; словникова робота. Відгук про самостійно прочитане оповідання про тварин (письмово)</p>

<p>удосконалює письмовий текст відгуку; демонструє здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування</p>	<p>Чікєні. Образи тварин, світ природи і людини в повісті. Ідея відповідальності людини за природний світ. Ернєст Сєтон-Томпсон. «Лобо» Авторські спостереження за світом природи. Образи тварин, розкриття їх у подіях творів, авторських характеристиках. Утвердження любові до всього живого, гуманного ставлення людей до тварин. Теорія літератури. Тема художнього твору. Герой літературного твору (збагачення знань: тварини-герої художньої літератури). Оповідання, повість і повість-казка (поглиблення знань)</p>	
<p>(1) слухає і виразно читає вірші, дотримуючись правильної інтонації і передаючи емоційність читання; розкриває думки і почуття, передані автором; відзначає особливості поетичної мови (порівняння, епітети, метафори тощо); пояснює значення цих понять, відзначає їх роль у вивчених віршах; визначає тему поетичного твору; наводить приклади віршів українських поетів на тему природи</p> <p>(2) зв'язно передає свої думки і почуття від сприйняття пейзажної лірики; відтворює в своїй уяві і словесно малює поетичні образи і картини; використовує засоби художньої виразності у власному мовленні</p>	<p>ПОЕТИЧНИЙ ОБРАЗ ПРИРОДИ (2-3 твори на вибір учителя)</p> <p>Йоганн Вольфганг фон Гете (1749-1832) «Світ бачити є невимовно мило...» Гєнріх Гейне (1797-1856). «Задзвени із глибини...» Джон Кітс (1795-1821). «Пісня ельфа» Роберт Бернс (1759-1796) «Мое серце в верховині» Поетизація природи; утвердження зв'язку природи й людини; утілення любові до рідного краю</p>	<p>Робота над виразним читанням, словникова робота, аналіз зображувально-виражальних засобів віршів, словесне малювання</p>

	<p><i>Теорія літератури.</i> Пейзаж, епітет, метафора, порівняння</p>	
<p>(1) читає художній текст (вибірково, виразно); характеризує героїв художніх творів, дає власну оцінку їхньої поведінки та вчинків; коментує авторське ставлення до них; виявляє елементи фантастики у творах; формулює висновки щодо характерних ознак твору</p> <p>(2) бере участь в обговоренні творів; наводить аргументи, цитати для увиразнення власних думок; добирає стиль мовлення відповідно до мети й умов спілкування; дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів</p>	<p>ДЛЯ ЧИТАННЯ ТА ОБГОВОРЕННЯ (2 - 3 твори – на вибір учителя і учнів/учениць) Джон Роналд Руен Толкін (1892-1973). «Гобіт, або Туди і звідти». Герої твору (Більбо Торбин, Гандальф та ін.). Запеклість битви добра зі злом. Середзем'я, його зв'язок із фольклором. Моральні принципи, які утворює автор. Смісл назви повісті. Роальд Дал(1916–1990). «Чарлі і шоколадна фабрика». Казкові пригоди героїв на шоколадній фабриці містера Вонки. Доброта, щирість і наполегливість головного героя. Зображення родинних стосунків у творі: сім'я Бакетів, інші родини. Образи дітей і дорослих. Утвердження співчуття, милосердя, взаємодопомоги, відповідальності, морального вибору. Туве Янсон (1914–2001). «Капелюх Чарівника». Художній світ твору; втілення в образах героїв доброти, щирості, родинних цінностей.</p>	<p>Самостійне читання за вибором вчителя і/або учнів Обмін читацькими враженнями, думками Переказ і виразне читання найбільш вподобаних епізодів Робота за завданнями до тексту</p>

	<p>Анджела Нанетті (нар. 1942). «Мій дідусь був черешнею». Родинні цінності у творі. Тоніно в центрі всесвіту любові й піклування. Феліція як особливий символ дитинства, доброти і людяності, вміння «бачити серцем».</p> <p>Пауль Маар (нар. 1937). «Машина для здійснення бажань, або Суботик повертається в суботу». Оптимістичний образ Суботика, його віра в силу думки й фантазії. Реальне і фантастичне у творі. Елементи фольклору (казки) та їхнє значення для розкриття головної ідеї – здійснення мрій, бажань і прагнень.</p>	
--	---	--

6 клас

52 год / рік; 1,5 год / тиждень

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета / інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності
<p>(1) сприймає інформацію на слух, відзначає головну характерну особливість художньої літератури - зображення життя в образах і картинах; пояснює, який вплив мають художні твори на читача; ділиться враженнями від самостійно прочитаних книжок</p> <p>(2) бере участь у бесіді; називає улюблених героїв творів зарубіжних письменників;</p>	<p>ВСТУП Образна природа художньої літератури, її вплив на читача. Праця письменника і праця читача. Діалог з художнім текстом</p>	<p>Бесіда (із залученням читацького досвіду учнів)</p> <p>Підготовка виставки самостійно прочитаних книжок і художніх ілюстрацій до них</p>

<p>готує (разом з однокласниками) виставку книжок, ілюстрацій до них</p> <p>(3) складає і записує тези бесіди</p>	<p><i>Теорія літератури.</i> Художній образ. Види художніх образів у літературі</p>	
<p>(1) читає міфи (вибірково, виразно) відповідно до поставленої мети читання; пояснює значення поняття «міф», відмінність міфу від казки; відзначає спільне та відмінне в уявленнях стародавніх греків і слов'ян про землю, богів і людей; обирає міфи для самостійного читання, використовуючи інформаційні ресурси (бібліотеки, сайти тощо), наводить аргументи щодо свого вибору</p> <p>(2) переказує міфи; відповідає на запитання щодо деталей змісту; підбирає художні ілюстрації; створює з допомогою вчителя або самостійно схеми, малюнки, ілюстрації для відтворення сюжету міфу, структурування інформації навчального тексту (медіатексту); бере участь в обговоренні (зокрема в он-лайн обговоренні) екранізацій чи мультиплікацій міфів; використовує вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації у процесі обговорення; за мотивами прочитаного створює самостійно або у складі творчої групи власний медійний продукт (мультфільм, театральну сценку, відеоролик тощо); дотримується основ безпечної поведінки в цифровому середовищі та основних засад академічної доброчесності у процесі створення медійного продукту та його презентації; готує усне повідомлення на літературну тему за розділом «Міф»; виголошує його перед класом</p> <p>(4) обговорює результати творчої роботи (власної та чужої), толерантно надаючи пропозиції щодо удосконалення творів однокласників; коригує текст на основі проведеного аналізу; демонструє здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування</p>	<p>ДЛЯ ЧИТАННЯ І ВИВЧЕННЯ</p> <p>МІФ</p> <p>Міфи Давньої Греції: Міф про Олімп. Міф про Прометея. Подвиги Геракла. Деметра і Персефона (3 міфи на вибір учителя).</p> <p>Боги і люди в давньогрецьких міфах. Найвідоміші міфологічні образи і сюжети</p> <p><i>Теорія літератури.</i> Міф. Відмінність міфу від казки.</p>	<p>Читання міфів вголос (вибірково, виразно); аудіювання; переказ (близький до тексту і вибірковий); складання плану</p> <p>Підбір художніх ілюстрацій</p> <p>Створення ілюстрацій, презентацій, схем, медійних продуктів та інших творчих форм рефлексії.</p> <p>Перегляд екранізацій (мультиплікацій) виучуваних міфів та обговорення їх</p> <p>Повідомлення на літературну тему за розділом «Міф» (усно)</p>
<p>(1) читає (вибірково, виразно) тексти духовної літератури; пояснює значення назв <i>Біблія, Старий Заповіт, Новий Заповіт, Коран, сура, аят, притча, біблійний сюжет</i>; коментує (з допомогою вчителя) етичний і духовний зміст виучуваних священних текстів; зіставляє їх з медіатекстами, художніми ілюстраціями, живописними полотнами, що містять спільні сюжети; називає загальнолюдські цінності, відображенні у священних книгах</p>	<p>СВЯЩЕННІ КНИГИ ЛЮДСТВА</p> <p>Біблія. Із книг Старого Заповіту: Створення світу. Всесвітній потоп Із книг Нового Заповіту: Притча про блудного сина. Притча про доброго самарянина</p>	<p>Читання вголос (вибіркове, коментоване), аудіювання; вичитування етичного і духовного змісту; тлумачення переносного, притчового смислу</p> <p>Бесіда на основі прочитаного, відповіді на запитання із залученням</p>

<p>(2) бере участь у бесіді на основі прочитаного; відповідає на запитання вчителя, залучаючи фрагменти виучуваних духовних текстів (цитує); створює за мотивами їх (самостійно або у складі творчої групи) власний медійний продукт (мультфільм, відеоролик тощо); дотримується основ безпечної поведінки в цифровому середовищі та основних засад академічної доброчесності у процесі створення медійного продукту та його презентації</p> <p>(3) самостійно пише твір-роздум за вивченою біблійною притчею та презентує його перед однокласниками;</p> <p>(4) аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу; коригує та удосконалює твір на основі проведеного аналізу; демонструє здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування</p>	<p>Духовна, історико-культурна і літературна цінність Біблії. Утвердження в біблійних міфах і притчах загальнолюдських моральних ідеалів. Теорія літератури. Притча. Біблійний сюжет Коран. Із Сури 2. <Про всемогутність Аллаха> Коран – головна книга ісламу. Моральні настанови та принципи в Корані.</p>	<p>тексту творів, цитування; словникова робота Перегляд та обговорення екранізацій (мультиплікацій) виучуваних біблійних текстів, художніх ілюстрацій до них, творів живопису на їх основі Твір-роздум за біблійною притчею</p>
<p>(1) читає (оглядово, вибірково, виразно, за ролями) і/або сприймає твори на слух; аналізує сюжети творів, виявляючи пригодницькі, комічні, фантастичні елементи; характеризує героїв, критично аналізує їхні вчинки, водночас вказуючи на конструктивні думки та вчинки персонажів; виявляє способи виявлення авторського ставлення до героїв (портрети, мова персонажів) і висловлює власне; дає визначення новели, підтексту, знаходить ознаки їх у виучуваних творах; зіставляє сюжети оповідань зарубіжних та українських письменників про дитинство; літературні сюжети із сюжетами кіно і мультиплікаційних фільмів на їх основі, твори та художні ілюстрації до них; аналізує діалоги художніх (медійних) персонажів з огляду на основні правила спілкування, виявляючи деталі, які сприяють або заважають їхній успішній комунікації</p> <p>(2) бере участь в обговоренні (зокрема, он-лайн обговоренні) художніх та медіатворів; усно переказує (стисло і вибірково) зміст прослуханого художнього тексту; передає прихований зміст медіатексту (фрагментів екранізації), виражений за допомогою типових невербальних засобів; будує усну розгорнуту відповідь на запитання вчителя і/або підручника із залученням цитат;</p>	<p>ДИТИНСТВО І МРІЇ О. Генрі (1862-1910). «Вождь червоношкірих» Гра в «індіанців» як основа сюжету твору. Образи хлопчика і шахраїв; стосунки героя з батьками; несподіваний фінал. Герберт Веллс (1866-1946). «Чарівна крамниця» Фантастичний світ в новелі; чарівні елементи і перетворення. Ідея – дива трапляються з тим, хто в них вірить. К. Чапек (1890-1938) «Колекція марок» Важливість дитячих мрій для подальшого життя. Роль дружби у житті людини. Образ оповідача.</p>	<p>Читання (оглядове, вибіркоче, виразне, за ролями) Аудіювання; словникова робота Поглиблений аналіз творів; перегляд та обговорення їх екранізацій, художніх ілюстрацій до них Усний переказ (стислий і вибірковий) художнього тексту (медіатексту) Етюд на розвиток почуттів і сприйняття: «Найрадісніші спогади мого дитинства»</p>

<p>дотримується правил успішного спілкування у процесі обговорення прочитаного і/або прослуханого тексту</p> <p>(3) пише етюд і читає його перед однокласниками;</p> <p>(4) аналізує (з допомогою вчителя) зміст написаного з огляду на особливість жанру;</p> <p>знаходить та виправляє помилки;</p> <p>удосконалює твір на основі проведеного аналізу;</p>	<p><i>Теорія літератури.</i> Портрет літературного героя. Оповідання. Новаела. Гумор. Інтрига.</p>	
<p>(1) читає (поглиблено, вибірково, виразно, за ролями) і/або сприймає твори на слух; визначає тему, ключові епізоди (мікротеми); ставить запитання до художнього тексту;</p> <p>характеризує героїв, долучаючи цитати, діалоги та монологи художнього тексту;</p> <p>коментує фрагменти текстів за завданням учителя (наприклад, українські народні традиції, елементи фольклору, різдвяні символи у повісті Гоголя); виявляє фантастичні та комічні елементи у творах, пояснює їх роль; знаходить і коментує художні деталі, метафори, порівняння тощо; формулює ідею художнього твору;</p> <p>виразно читає уривки тексту, що розкривають думки і переживання героїв у критичних ситуаціях;</p> <p>характеризує емоційний стан героїв, їхню поведінку та вчинки;</p> <p>проводить паралелі між ситуаціями, зображеними в художньому творі, і власним життєвим досвідом;</p> <p>проектує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображені у художніх текстах;</p> <p>аргументує власну оцінку прочитаного, наводячи доречні цитати;</p> <p>пояснює вплив прочитаних творів на формування власного смаку, читацьких інтересів</p> <p>(2) усно переказує (стисло і вибірково) художній текст (медіатекст); відтворює під час переказу прихований зміст, виражений, зокрема, за допомогою художніх деталей (у літературному творі), інтонації, пауз, міміки, жестів тощо (в екранізаціях);</p> <p>знаходить у почутому художньому тексті (медіатексті) відповіді на поставлені запитання;</p> <p>візуалізує прослухані тексти (у вигляді схем, малюнків, коміксів тощо) для відтворення змісту та власних емоцій від почутого;</p> <p>бере участь в обговоренні проблемного питання, дискутує;</p>	<p>ПОДОРОЖІ ЛІТЕРАТУРНИХ ГЕРОЇВ У ЧАСІ І ПРОСТОРІ</p> <p>Чарльз Діккенс (1812–1870) «Різдвяна пісня в прозі»</p> <p>Подорож Скруджа у часі й просторі, його духовне переродження у різдвяну ніч. Фантастичні та фольклорні елементи в повісті</p> <p>Микола Васильович Гоголь (1809–1852) «Ніч перед Різдвом»</p> <p>Поетичність повісті «Ніч перед Різдвом». Українські народні традиції та звичаї у творі. Поєднання фантастичного і реального. Тема кохання. Образи Оксани і Вакули. Гумор в повісті, особливості її мови. Елементи фольклору (традиційні образи – відьма, чорт, місяць та ін.; різдвяні символи; елементи казки).</p> <p><i>Теорія літератури.</i> Тема та ідея. Композиція. Герой літературного твору (збагачення знань: герой і характер). Художня деталь. Гумор (поглиблення знань)</p>	<p>Читання (поглиблене, вибіркоче, виразне) відповідно до поставленої мети</p> <p>Формулювання запитань до художнього тексту</p> <p>Поглиблений аналіз творів</p> <p>Коментування ключових епізодів</p> <p>Перегляд та обговорення фрагментів мультиплікацій (екранізацій) виучуваних творів, художніх ілюстрацій до них</p> <p>Усний переказ (стислий і вибіркочвий) художнього тексту (медіатексту)</p> <p>Обговорення проблемного питання (Ч. Діккенс. «Різдвяна пісня в прозі»)</p> <p>Театралізація (М. Гоголь. «Ніч перед Різдвом»)</p> <p>Проект: створення презентації за однією з повістей</p>

<p>аргументує власну думку, посилаючись на художній текст (медіатекст); доброзичливо висловлює своє ставлення до думок учасників обговорення, дискусії щодо змісту художнього тексту, медіатексту, їхніх окремих деталей, художніх особливостей;</p> <p>з допомогою вчителя відбирає фрагмент повісті «Ніч перед Різдвом» і бере участь у створенні і постановці сценки за ним</p> <p>(3) готує презентацію за однією з повістей (під керівництвом вчителя, у групі)</p> <p>(4) демонструє здатність до конструктивної взаємодії у процесі вдосконалення презентації і редагування її тексту</p>		
<p>(1) читає (вголос, виразно) ключові епізоди художніх творів; коментує та аналізує їх відповідно до поставлених завдань; у ході аналізу ставить запитання до художнього тексту та шукає (самостійно або у співробітництві з однокласниками) відповідь на нього;</p> <p>висловлює власні почуття, враження, викликані прочитаним, своє ставлення до зображених у художньому тексті героїв, подій, ситуацій; характеризує героїв/героїнь творів у порівнянні;</p> <p>пояснює поняття <i>фантастика, алегорія, підтекст, композиція</i> та використовує їх у процесі аналізу;</p> <p>розкриває актуальність художніх творів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб;</p> <p>самостійно (або з допомогою вчителя): оцінює оригінальність назв, сюжетів і композицій виучуваних творів; аналізує їх художні образи та прийоми; формулює тему та ідею творів;</p> <p>наводить приклади творів українських письменників зі схожою тематикою</p> <p>(2) стисло переказує фрагменти творів;</p> <p>(3) цитує; дає зв'язну, аргументовану відповідь на запитання за змістом твору; самостійно або з допомогою вчителя добирає і створює графічні та візуальні засоби передачі інформації, зокрема щодо сюжету і композиції художнього твору, розрізнення його персонажів, установлення зв'язків між ними; конструктивно спілкується у процесі обговорення (зокрема, онлайн-обговорення) художнього тексту, (медіатексту), використовуючи типові мовленнєві конструкції, обстоюючи власну позицію щодо окремих питань, порушених у тексті;</p> <p>доброзичливо ставиться до учасників діалогу;</p> <p>визначає деталі взаємодії персонажів, які сприяють або заважають успішній комунікації</p>	<p>ТЕМА ДОРΟΣЛІШАННЯ І ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ</p> <p>Антуан де Сент-Екзюпері (1900–1944) «Маленький принц» Вигаданий космос і живі людські стосунки і характери в повістці-казці. Діти і дорослі у творі. Осягнення героями головних життєвих цінностей: радості людського спілкування, краси і добра, вірності і відповідальності за все, що оточує. Прагнення зробити інших щасливими.</p> <p>Джеймс Олдрідж (1918 – 2015) «Останній дюйм» Драматичні пригоди батька та його сина-підлітка в пустелі поблизу Акулячої бухти, їхній шлях до порозуміння в умовах межової ситуації. «Доросла» самостійність Дейві, рішучість і мужність, які допомогли йому врятуватися і врятувати батька.</p> <p>Теорія літератури. Фантастика. Алегорія. Герой літературного</p>	<p>Читання ключових епізодів вголос на уроці і цілих творів удома</p> <p>Обговорення творів</p> <p>Пошук і вичитування необхідних фрагментів і цитат</p> <p>Відповіді на запитання до фрагменту і до твору в цілому з використанням цитування та стислого переказу для ілюстрування та обґрунтування своєї відповіді</p> <p>Формулювання проблеми, порушеної у творі</p> <p>Порівняльна характеристика героїв</p> <p>Участь у дискусії з проблемного питання</p>

	твору (збагачення знань: герой і обставини).	
--	--	--

<p>(1) читає виразно і/або сприймає на слух ліричні твори; коментує їх, висловлюючи власні враження; пояснює художню своєрідність японських хайку; словесно малює картини вірша М. Гумільова; розкриває передані в ліричних творах почуття; відзначає вишуканість поетичної мови (порівняння, епітети, метафори, особливості ритміки); передає засобами виразного читання (темп читання, логічні паузи і наголоси, інтонація, ритміка) авторське ставлення до зображуваного читає (поглиблено, вибірково) або сприймає на слух оповідання Р. Бредбері; аналізує його відповідно до поставлених запитань; висловлює власні враження, викликані прочитаним, ставлення до зображених у тексті героїв і подій; коментує емоційний стан головного героя та його поведінку; формулює тему та ідею оповідання; зіставляє його з вивченими на попередніх уроках ліричними творами; акцентує на актуальності художніх творів розділу для сучасного читача</p> <p>(2) бере участь у бесіді (зокрема, онлайн) на основі прочитаного; відповідає на запитання вчителя; цитує; візуалізує прослухані тексти (створює малюнки, ілюстрації, комікси тощо) для відтворення їх змісту та власних емоцій; добирає стиль мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування; дотримується норм етикету під час спілкування</p>	<p>ПРЕКРАСНЕ В ЖИТТІ І В ЛІТЕРАТУРІ</p> <p>Мацуо Басьо (1644–1694) Хайку. Картини природи і почуття людини в хайку; лаконізм форми та широта художнього змісту.</p> <p>Ярослав Сайферт «Гора Ржип» (1901-1986) Краса рідної природи; утвердження любові до батьківщини; роль антитези у вірші</p> <p>Рей Дуглас Бредбері (1920–2012) «Усмішка». Проблема руйнування краси і цивілізації в оповіданні «Усмішка». Значення образів Тома і Джоконди у розкритті авторського задуму. Ідея особистої відповідальності у творі. Віра автора в силу мистецтва, яке здатне врятувати душу людини.</p> <p>Теорія літератури. Хайку. Ліричний вірш. Оповідання (збагачення знань: фантастичне оповідання)</p>	<p>Читання вголос (виразно, вибірково); аудіювання</p> <p>Словесне малювання</p> <p>Усний переказ (близький до тексту і вибірковий)</p> <p>Поглиблений аналіз; коментування</p> <p>Відповіді на запитання</p> <p>Обговорення проблеми, порушеної в оповіданні</p> <p>Підбір художніх ілюстрацій і створення власних</p>
--	--	---

<p>(1) читає та коментує фрагменти твору; формулює запитання для обговорення твору; висловлює власні враження, викликані прочитаним; коментує авторське і висловлює власне ставлення до подій і героїв; коментує емоційний стан головного героя та його поведінку; зіставляє текст твору з його кіноверсіями; формулює тему та ідею твору; акцентує на актуальності художніх творів розділу для сучасного читача</p> <p>(2) бере участь у бесіді (зокрема, онлайн) на основі прочитаного; відповідає на запитання вчителя; цитує; візуалізує прослухані тексти (створює малюнки, ілюстрації, комікси тощо) для відтворення їх змісту та власних емоцій; добирає стиль мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування; дотримується норм етикету під час спілкування</p>	<p>ДЛЯ ЧИТАННЯ ТА ОБГОВОРЕННЯ (2-3 твори – на вибір учителя і учнів/учениць)</p> <p>Астрід Анна Емілія Ліндгрен (1907–2002). «Міо, мій Міо». Доля хлопчика Буссе та його мрії, що допомагають здолати життєві негаразди й самотність. Чарівний світ і казкові образи твору. Перемога юного лицаря Міо (Буссе) над злими чарами. Друзі, сили добра, персонажі зі світу природи, які допомагають головному героєві. Віра в перемогу дружби та людяності у творі.</p> <p>Ульф Старк (1944-2017). «Чи вмієш ти свистати, Юганно?» Проблеми самотності (дітей і дорослих), ставлення до людей похилого віку у творі. Образи дітей (Ульф, Берра) і дідуся Нільса, встановлення духовного зв'язку між ними. Світ добра, людяності, милосердя, який герої творять власноруч.</p> <p>Міхаель Андреас Гельмут Енде (1929–1995). «Джим Гудзик і машиніст Лукас». Теми дружби, взаємодопомоги, поваги до представників різних рас, національностей, народів. Образи Джима Гудзика та</p>	<p>Домашнє читання за вибором вчителя і / або учнів Відповіді на проблемні запитання Читання фрагментів вголос, акцентне вичитування (цитування), пошук відповідей на запитання в тексті Обмін думками щодо прочитаного Аналіз і узагальнення прочитаного під керівництвом вчителя Читацька конференція Читацькі відгуки на твори, висловлення власної читацької позиції</p>
--	---	--

	<p>Лукаса як позитивних казкових героїв, які сміливо вступають у боротьбу зі злом і насильством. Фантастичні та казкові елементи у творі.</p> <p>Крістін Нестлінгер (нар. 1936). «Конрад, або Дитина з бляшанки». Незвичайність образу Конрада, його становлення у світі. Протиставлення дорослого і дитячого світів.</p> <p>Джеремі Стронг. (нар. 1949). «Гармидер у школі». Повість сучасного британського письменника як втілення учнівського ідеалу вчительки і навчання. Проблема розуміння між учнями і вчителями у творі. Гумор. Гіпербола.</p>	
--	--	--

Основні вимоги до результатів учнів 5-6 класів

Базові знання

Інформація: джерело інформації; інформація текстова, графічна, числова тощо; достовірність, новизна, актуальність, способи пошуку інформації; явна і прихована інформація

Комунікація: комунікативна взаємодія; ситуація спілкування; адресат, адресант; форма і зміст повідомлення; мета і позиція мовця; комунікативні наміри співрозмовників; важливі та другорядні деталі повідомлення; аргументація; інтонаційні засоби; емоційний стан співрозмовників; формули мовленнєвого етикету; принципи етики спілкування, норми літературної мови; протидія та попередження дискримінації, цькування (булінгу); ненасильницька комунікація;

цифрове середовище; безпечна поведінка у цифровому просторі; онлайн-взаємодія; форми презентації; академічна доброчесність.

Текст: опис, розповідь, роздум; структура тексту; зміст прочитаного; тема; мікротема; ідея; підтекст; мета читання (для отримання знань, виконання завдань, самовдосконалення).

Літературний твір: художні твори українських і зарубіжних авторів; зміст і форма літературного твору (тема, ідея, сюжет, композиція, художні образи); художній переклад; читацький досвід, емоційний стан читача.

Мовні засоби: мовна норма; помилка; засоби художньої виразності.

Уміння

читати художній текст (поглиблено, оглядово, вибірково, виразно) відповідно до поставленої мети читання;

слухати тексти і медіатексти;

переказувати (близько до тексту, стисло і вибірково) зміст прочитаного (прослуханого) твору;

відповідати на запитання щодо деталей змісту;

ставити запитання до тексту і знаходити відповідь на нього у процесі аналізу;

аналізувати сюжети творів, виявляючи пригодницькі, комічні, фантастичні елементи;

характеризувати героїв, критично аналізувати їхні вчинки, водночас вказуючи на конструктивні думки та вчинки персонажів;

пояснювати мотиви поведінки літературних героїв та їхній емоційний стан;

виявляти способи авторського ставлення до героїв (портрети, мова персонажів) і висловлювати власне;

проекувати власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображені у художніх текстах;

відзначати жанрові особливості твору і його мови;

використовувати засоби художньої виразності у власному мовленні у процесі відтворення та обговорення змісту художнього тексту, медіатексту;

аналізувати діалоги персонажів художнього тексту, медіатексту з погляду основних правил спілкування, визначаючи деталі, які сприяють або заважають їхній успішній комунікації;

створювати з допомогою вчителя або самостійно схеми, малюнки, ілюстрації для відтворення сюжету та композиції художнього твору, структурування інформації навчального тексту, медіатексту;

зіставляти літературні сюжети із сюжетами кіно і мультиплікаційних фільмів на їх основі, твори та художні ілюстрації до них;

формулювати тему і визначати мікротеми художнього твору, визначати його ідею;

будувати зв'язну відповідь на запитання вчителя (підручника) з опорою на художній текст;

пояснювати вивчені літературознавчі поняття та використовувати їх у процесі аналізу;

розкривавати актуальність художніх творів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб;

долучатися до обговорення, дискусії за змістом прочитаного (зокрема он-лайн обговорення, дискусії);

толерантно реагувати на висловлення думок однокласників та наводити аргументи, приклади, доречні цитати для увиразнення власних думок;

доброзичливо ставитися до учасників діалогу;

добирати стиль мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування;

дотримуватися норм у виборі мовленнєвих засобів;

дотримуватися основ безпечної поведінки в цифровому середовищі у процесі (онлайн-обговорення)

за мотивами прочитаного створювати самостійно або у складі творчої групи власний медійний продукт (мультфільм, театральну сценку, відеоролик тощо);

працювати (під керівництвом учителя) над виправленням помилок у власному тексті;

аналізувати зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу;

коригувати та удосконалювати текст на основі проведеного аналізу;
демонструвати здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування;
обирати твори для самостійного читання, використовуючи інформаційні ресурси (бібліотеки, сайти тощо).

Ставлення:

готовність спілкуватися державною мовою
прагнення використовувати українську мову в усіх сферах життя
прагнення до ненасильницької комунікації
потреба в читанні рідною мовою
дотримання культури спілкування, прийнятої в сучасному суспільстві
повага до культурних та особистісних відмінностей співрозмовників
усвідомлення та урахування переваг та/або обмежень окремих груп чи осіб, виявлення розуміння і співпереживання
толерантність до представників іншого народу, носіїв іншої мови, культури, звичаїв і способу життя
готовність до пошуку різноманітних способів розв'язання комунікативних проблем
прагнення вдосконалювати власне мовлення
розуміння ролі читання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) українських і зарубіжних авторів для розвитку і самовдосконалення
прагнення збагачувати читацький і мовленнєвий досвід
сприйняття громадянських цінностей, актуалізованих у текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) українських і зарубіжних авторів
шанування української культури, толерантне ставлення до інших культур
плекання українських національних цінностей, повага до цінностей інших народів і культур

утвердження права на власну думку
готовність до налагодження контактів з іншими особами з використанням різноманітних мовних засобів
потреба в читанні художньої літератури для задоволення та рефлексії над прочитаним
цінування художньої літератури як мистецтва слова в контексті духовних надбань людства
зацікавленість світовими культурними здобутками
готовність брати відповідальність за себе та інших осіб
відповідальне ставлення до мовленнєвого вчинку
розуміння ролі комунікативних умінь, читацького досвіду для успішної самореалізації

Рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів з навчального предмету «Зарубіжна література»

Оцінювання навчальних досягнень учнів» здійснюється з урахуванням компетентісно та особистісно орієнтованого підходів до навчання та передбачає взаємодію учасників освітнього процесу на суб'єкт-суб'єктній основі.

Навчальні досягнення учнів підлягають формульованню та підсумковому оцінюванню (тематичному та завершальному). Об'єктами оцінювання є як навчальний процес, так і його результат на певному етапі.

Законодавчо і нормативно роль і місце формульованого оцінювання, його взаємозв'язок із підсумковим оцінюванням визначені у «Законі про освіту», у «Законі про загальну середню освіту», у Державних стандартах базової середньої освіти, методичних рекомендаціях МОН України.

Формульоване оцінювання – індивідуалізований процес, який має для учня/ учениці ціннісне значення і націлений

передусім на підвищення ефективності навчання. Його головна мета – підтримка кожної дитини та створення мотивації до навчання.

Найважливішими принципами формувального оцінювання, якими має керуватися вчитель є:

- здійснення оцінювання як запланованої і ретельно продуманої складової частини процесу навчання;
- формулювання конкретних цілей та критеріїв оцінювання, повідомлення учням критеріїв і методів оцінювання перед виконанням роботи;
- зосередження на оцінюванні найбільш значущих результатів навчальної діяльності учнів;
- системне відстежування відповідності оцінки досягнень учнів цілям і результатам навчання;
- прагнення до простоти і ясності форм, методів, цілей процесу оцінювання для всіх учасників освітнього процесу;
- принцип ситуативності навчальної діяльності, тобто добір навчальних завдань з елементом новизни і непередбачуваності, орієнтованих на життєвий досвід учнів 5–6 класів;

Реалізація цих принципів забезпечується дотриманням певних психолого-педагогічних умов формувального оцінювання, до яких відносяться:

- створення партнерських відносин між учителем і учнем, що стимулюють зростання досягнень, спрямованість на розвиток і підтримку учнів;
- оцінювання навчальних результатів учня/учениці, а не його особистості;
- акцент на позитивних результатах навчальної діяльності учнів; відмова від негативних коментарів;
- аналіз діяльності учня/учениці лише у порівнянні з їхніми власними попередніми досягненнями;
- надання можливості учням удосконалити власну роботу.

Функціями формувального оцінювання є мотиваційна, діагностична, прогностична, навчальна, розвивальна, виховна та організаційно-управлінська.

Формувальне оцінювання здійснюється на основі педагогічного спостереження вчителя за навчальною діяльністю учнів з використанням прийомів зворотного зв'язку; результатів діагностичних робіт; аналізу портфоліо учнів; самооцінювання та взаємооцінювання навчальної діяльності учнів.

Фіксацію результатів спостереження рекомендується здійснювати у зошиті спостережень або за допомогою індивідуальних карток учнів. Самооцінювання і взаємооцінювання учнів здійснюється насамперед на основі розроблених учителем анкет та листків самооцінювання.

Портфоліо складається із діагностичних робіт, які свідчать про навчальний поступ учня/учениці у оволодінні змістом предмету «Зарубіжна література», листків(анкет) самооцінювання; творчих робіт, малюнків, матеріалів проєктів. Воно може бути складником загального портфоліо.

Рекомендується здійснювати як індивідуальне, так і фронтальне оцінювання основних видів навчальної діяльності, які визначені у правій колонці таблиці програми. Такі оцінки (бали) є найбільш вагомими для тематичного оцінювання. Використання принципів формувального оцінювання попереджує виставлення балів за окремі лаконічні відповіді під час фронтального опитування, які об'єктивно не виявляють рівнів навчальних досягнень учнів.

Критерії оцінювання визначаються учителем із залученням учнів до процесу їх вироблення, відповідно до виду робіт та виду діяльності, визначених у програмі. Орієнтирами для визначення критеріїв є очікувані результати, визначені у лівій колонці таблиці програми. Так, при перевірці умінь взаємодіяти усно важливо звернути увагу учнів на такі критерії для оцінювання:

- виявляє певний рівень обізнаності з теми, що обговорюється; дотримується теми спілкування;

- використовує репліки для стимулювання, підтримання обговорення, дискусії, формули мовленнєвого етикету;
- аргументує висловлені тези з метою бути зрозумілим, переконливим співрозмовником, наводить приклади із тексту художнього твору; сприймає різні погляди на ту саму(одну) проблему;
- дотримується правил спілкування (не перебиває співрозмовників, заохочує його висловити свою власну думку; толерантно, зацікавлено і доброзичливо вислуховує їх, уміє висловити незгоду з позицією іншого так, щоб не образити його);
- дотримується норм літературної мови;
- використовує доречні у конкретній ситуації спілкування інтонацію, жести, міміку.

При перевірці письмового твору важливими є такі критерії:

- виявляє певний рівень обізнаності з теми висловлювання;
- будує висловлювання певного обсягу, добираючи та впорядковуючи необхідний для реалізації задуму матеріал;
- відтворює інформацію (докладно, стисло, вибірково);
- викладає матеріал логічно, послідовно, враховуючи співвідношення основної та другорядної інформації;
- дотримується теми висловлювання;
- підпорядковує виклад головній думці;
- враховує мету і ситуацію спілкування;
- виявляє своє ставлення до предмету висловлювання;
- використовує мовні засоби відповідно до комунікативного завдання, дотримуючись норм літературної мови, вдало користуючись лексичним, граматичним багатством мови.

Також слід враховувати рівень сприйняття та розуміння художнього твору, опору на художній твір (фактичний матеріал, аргументи, приклади); ступінь самостійності роботи і міру допомоги вчителя.

Критерії мають обговорюватися з учнями і бути для них зрозумілими.

Підсумкове оцінювання розглядається у взаємодії із формувальним оцінюванням і набуває його головної сутнісної ознаки – оцінювання для навчання. Пріоритетна фіксує функція підсумкового оцінювання актуалізується також у складі зазначених функцій формувального оцінювання.

Підсумкове тематичне оцінювання здійснюється впродовж року за результатами опанування учнями визначеного у програмі розділу.

Види і форми діагностичних робіт визначаються учителем самостійно відповідно до змісту програми та урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів. У складі діагностичних робіт можуть використовуватися тестові завдання з метою виявлення визначення рівня розуміння тексту. Завдання(запитання) мають стосуватися теми тексту, фактичного змісту тексту, причиново-наслідкових зв'язків, його головної думки, типу і стилю мовлення, окремих мовних особливостей (переносне значення слова, виразні засоби тощо).

Підсумкове завершальне оцінювання свідчить про навчальний поступ учнів протягом року і не передбачає окремої діагностувальної роботи. Воно здійснюється на основі тематичного оцінювання.